



## Melchior Grodziecki jako współczesny wzorzec edukacji dla pokoju w zróżnicowanym kulturowo Cieszynie

**Streszczenie:** Celem tego opracowania jest przedstawienie postaci św. Melchiora Grodzieckiego w kontekście problematyki edukacji dla pokoju jako fundamentalnej zasady wychowania i wzorców osobowych we współczesnym świecie, z uwzględnieniem aspektu adoracji Świętego w zróżnicowanym kulturowo Cieszynie. Artykuł prezentuje biogram Świętego na tle epoki, w której żył. Ważnym obszarem rozważań staje się problematyka edukacji dla pokoju i poszukiwanie wzorców osobowych znaczących w życiu współczesnego człowieka. Autorka zwraca uwagę na rewerencję św. Melchiora Grodzieckiego w zróżnicowanym kulturowo Cieszynie, ze szczególnym uwzględnieniem roku 2019 ogłoszonego w województwie śląskim Rokiem Melchiora Grodzieckiego. Święty jest ważnym wzorem dla mieszkańców Cieszyna. To pogranicze kultur, zróżnicowanie religijne, gdzie ewangelicy i katolicy współdziałają dziś dla wspólnego dobra, upoważnia społeczność lokalną do poszukiwania wzorców osobowych, które łączą, a nie dzielą i wzmacniają pokojowe współistnienie.

**Słowa kluczowe:** Melchior Grodziecki, edukacja dla pokoju, wzorzec osobowy, zróżnicowany kulturowo Cieszyn, rok 2019 – Rokiem Melchiora Grodzieckiego w województwie śląskim

*Musi w końcu stać się coś,  
co dotychczas nie miało miejsca:  
musimy nauczyć się zabijać zabijanie.*  
Reinhold Schneider, 1953

### Wprowadzenie

Rok 2019 był w województwie śląskim Rokiem św. Melchiora Grodzieckiego. W dniu 14 stycznia 2019 roku radni zebrani na sesji Sejmiku Województwa

Śląskiego w Katowicach, prawie jednogłośnie, przyjęli uchwałę w tej sprawie. Była to inicjatywa diecezji bielsko-żywieckiej. Zdaniem biskupa Romana Pindla Melchior Grodziecki zasługuje na szczególne uczczenie chociażby dlatego, by podkreślić dziedzictwo religijne i kulturowe, jakie Śląsk Cieszyński wnosi w tak bardzo zróżnicowany pod względem historycznym, kulturowym, społecznym i religijnym region Śląska (Pindel, 2019).

Cieszyn, Śląsk Cieszyński to ważne miejsca odgrywające istotną rolę w pielęgnowaniu kultu Świętego. Zróżnicowanie kulturowe tego obszaru jest jego bogactwem. To tutaj ekumenizm w służbie prawdziwej integracji odgrywa znaczącą rolę, a ekumeniczna jedność chrześcijańskich Kościołów opiera się dzisiaj na idei wolności, sprawiedliwości i godności człowieka. Ksiądz Marek Studenski, rekomendując radnym Sejmiku Województwa Śląskiego postać Świętego, powiedział: „Mamy plan, by to wydarzenie dobrze wykorzystać dla promowania dzieł i inicjatyw związanych z propagowaniem oraz kształtowaniem takich wartości jak: wierność sumieniu, wzajemna miłość, pojednanie, postawa bezinteresownej służby i ofiary, uczenie się ekumenizmu. W naszej diecezji nie tylko teoretycznie mówimy o ekumenizmie, ale uczymy się go każdego dnia. Ta lekcja przynosi owoce” (Studenski, 2019).

Ustanowienie roku 2019 Rokiem św. Melchiora Grodzieckiego zbiegło się z 400-leciem śmierci Męczenników Koszyckich, wśród których był i św. Melchior. Główne uroczystości odbyły się w Koszycach 7 września 2019 roku. Rocznica śmierci Świętego stała się okazją do refleksji nad życiem i męczeńską śmiercią jezuitę, który w sposób wybitny i gorliwy realizował wypływające z wiary wartości, a cnoty Świętego stały się przykładem do naśladowania. Święci pozostawiają przykład życia według Ewangelii na miarę wyzwań czasu, w których przyszło im żyć. Czy św. Melchior Grodziecki może zatem stanowić wzorzec dla współczesnego mieszkańca Cieszyna? Właściwie dobre wzorce osobowe dają konkretne wartości do naśladowania, wpływają na wyobraźnię, psychikę i mobilizują do pozytywnego działania, co szczególnie ważne jest dla młodego pokolenia (Encyklopedia PWN, 1982).

Śmierć Melchiora Grodzieckiego była wynikiem nienawiści, podziałów narodowych i wyznaniowych. Teraźniejszość przynosi podobne problemy i zagrożenia. Żyjemy przecież w czasach niepewności, zamętu i różnego rodzaju kryzysów. Współczesny świat toczy wiele wojen, w tym duchowych. Zatem edukacja dla pokoju musi być fundamentalną zasadą wychowania. Obejmować powinna nie tylko wychowanie i kształcenie dzieci, młodzieży i dorosłych, ale powinna mobilizować sumienia ludzkości na rzecz pokoju, przygotować ludzi w skali globalnej do rozwiązywania konfliktów bez prze-

mocy, działać na rzecz sprawiedliwości, równości i przestrzegania praw człowieka. Zgodnie z zapisem Powszechnej deklaracji praw człowieka: „Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swych godności i swych praw. Są obdarzeni rozumem i sumieniem oraz powinni postępować w stosunku do siebie wzajemnie w duchu braterstwa” (Powszechna deklaracja praw człowieka, 1948). Przeciwdziałanie przemocy, nienawiści, wojnom jest aktualnie naszym najważniejszym obowiązkiem, bo nic nie może usprawiedliwić zabijania, nawet najlepsza i najbardziej szlachetna idea.

Wśród popularyzatorów edukacji dla pokoju są największe nazwiska naszej historii: od Immanuela Kanta, przez Mahatmę Gandhiego, Marię Montessori po Janusza Korczaka. Pedagodzy i instytucje zajmujące się szerzeniem idei edukacji dla pokoju podkreślają, że istotą tolerancji i związanej z nią pilnej potrzeby kreowania kultury pokoju jest integracja. Zatem kwestia edukacji międzykulturowej jest tu niezbędna. To podstawa budowania społeczeństwa opartego na pokoju. Ma służyć wzajemnemu zbliżeniu i „byciu razem” – integracji. Praktyczny wymiar edukacji międzykulturowej stwarza możliwość wychowania młodego pokolenia do takich wartości jak: tolerancja, szacunek do innych kultur i narodowości, nastawienie na dialog społeczny. Przeciwdziała i sprzeciwia się takim zjawiskom społecznym jak: rasizm, dyskryminacja, nietolerancja wobec innych. Bagatelizowanie tego kontekstu w edukacji w konsekwencji prowadzi do nienawiści i wojny. Zdaniem Nikitorowicza idea edukacji wielokulturowej powinna kształtować świadomą solidarność społeczną (2007). Szczególnie ważny jest tu problem dzisiejszej rzeczywistości wojny toczącej się w Ukrainie. Wymaga od nas ponownego rozpoznania i głębokiego namysłu pozwalającego zredefiniować bądź wzmocnić dotychczasowe sposoby ujmowania problematyki wojny i pokoju zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym.

Opracowanie składa się z wprowadzenia, prezentacji postaci Melchiora Grodzieckiego oraz opisu zagadnień edukacji dla pokoju jako fundamentalnej zasady wychowania we współczesnym świecie. Przedstawiona jest również rewerencja św. Melchiora w zróżnicowanym kulturowo Cieszynie.

Celem opracowania jest przedstawienie postaci św. Melchiora Grodzieckiego w kontekście problematyki edukacji dla pokoju i wzorców osobowych we współczesnym świecie, z uwzględnieniem aspektu rewerencji Świętego.

## **Biografia Melchiora Grodzieckiego w kontekście wzorca osobowego**

Biografie wybitnych władców, rycerzy, wodzów, świętych miały olbrzymi wpływ na dzieje narodów. Spełniały ważną rolę wychowawczą, przekazywały wiedzę o otaczającym świecie, pociągały przykładami, mobilizowały do rozwoju i pobudzały do działania. Kultury tradycyjne wykorzystywały biografię w edukacji i wychowaniu kolejnych pokoleń (Skrzyniarz, Gajderowicz i Wach, 2014). Paradygmat badań biograficznych przedstawia życie jednostki jako proces edukacyjny i formacyjny. Pytamy więc o życie, wyodrębniając pewne fakty, etapy, wydarzenia, jakie były doświadczane, pamiętane, odczuwane (Czerniawska, 2000, s. 64). To one składają się na złożony proces wychowania.

Wychowanie jest zatem procesem, który trwa przez całe życie. Wychowujemy innych, ale wychowujemy też siebie w procesie samowychowania. Wychowanie do miłości, do wartości jest najważniejszym wyznacznikiem człowieczeństwa. Wzorce są potrzebne, bo odkrywają piękno, które jest w każdym z nas. Nie można wychowywać bez ideałów. Są one różne w różnych epokach. Wzorzec (ideał) współczesny jest często rozmyty, niespójny, niejednorodny.

Biografię Melchiora Grodzieckiego można podzielić na trzy etapy. Pierwszy – obejmuje dzieciństwo, o którym wiadomo niewiele ze względu na niedostępność źródeł historycznych. Drugi – okres edukacji, a trzeci – kapłaństwo i męczeńską śmierć. Każdy z tych okresów w jego życiu był ważny, bo formował go jako człowieka, ukształtował jego charakter i zdecydował o wyborach, których w życiu dokonał i które doprowadziły go do świętości.

Życie Melchiora Grodzieckiego w tym pierwszym okresie obfituje w wiele niewiadomych. Archiwalia w znacznej mierze zostały zniszczone, dlatego specjaliści i badacze żywota Świętego postulują, by poddać kolejnej kwerendzie zbadany już materiał. Dyskusyjne pytanie, czy miejscem narodzin Melchiora był Cieszyn czy Grodziec, rozstrzyga się dzisiaj na korzyść tego pierwszego. Problemem pozostaje jednak pochodzenie Świętego. Tradycyjna hagiografia informuje, że był synem Henryka Grodzieckiego z Brodów herbu Radwan, właściciela Grodzca. Brakuje jednak istotnych dokumentów potwierdzających tę tezę. Wielu współczesnych historyków uznaje, że jego ojcem był Jerzy Grodzki [Grodecki], mieszczanin z Cieszyna. Jego jedyny syn Melchior, urodzony na początku lat 80. XVI wieku, nie występuje póź-

niej w księgach miejskich Cieszyna, co mogłoby potwierdzać jego wyjazd do kolegium jezuickiego (Poplatek i Grzebień, 1995).

Melchior Grodziecki urodził się w 1581 roku, ewentualnie na początku 1582 roku. Dokumenty jezuickie informują, że w roku 1603 do kolegium jezuickiego w Brnie przyjęto 22-letniego mężczyznę z Cieszyna o tym nazwisku. Wiadomo również, że wcześniej kształcił się w szkole jezuickiej w Wiedniu i był członkiem Sodalicji Mariańskiej. W 1605 roku złożył pierwsze śluby zakonne, a następnie został skierowany na studia w Jindřichův Hradec (niem. Neuhaus) i Pradze. Lata 1609–1612 spędził na Śląsku w Kłodzku, gdzie nauczał gramatyki, prowadził bursę i prawdopodobnie związał się z kapelą muzyczną. Wrócił do Pragi, gdzie po ukończeniu studiów teologicznych przyjął w 1614 roku święcenia kapłańskie. Po święceniach został przełożonym bursy ubogich studentów w Pradze. Pracował również jako kaznodzieja i duszpasterz w pobliskiej wiosce Kopanina. Poglębiał też swoją jezuicką formację. W 1619 roku złożył śluby wieczyste (Poplatek i Grzebień, 1995).

Działalność Melchiora Grodzieckiego została przerwana wybuchem wojny trzydziestoletniej (1618–1648). Jego życie wpisuje się w dzieje tego wielkiego europejskiego konfliktu. Była to wojna pomiędzy katolicką dynastią Habsburgów a protestanckimi państwami Cesarstwa Niemieckiego i wspierającymi je sojusznikami. Mimo że wojnę zainicjowały przyczyny religijne, na jej długotrwałość wpłynęło m.in. dążenie mocarstw europejskich do osłabienia potęgi Habsburgów. Męczeństwo Melchiora i jego współbraci wpisuje się w pierwszy etap wojny, która toczyła się głównie na terenie Czech, Śląska, Austrii i Węgier. W 1618 roku w Czechach wybuchło powstanie, które zdetronizowało katolickiego króla Ferdynanda II Habsburga. Sytuację postanowił wykorzystać książę Siedmiogrodu, kalwin, Gabor Bethlen. W 1619 roku wkroczył zbrojnie do północnych Węgier, wzniesając powstanie przeciwko Habsburgom. Miasto Koszyce stało się drugą stolicą Bethlena (Panic, 2019).

W związku z istniejącym konfliktem jezuitom wypowiedziano prawo pobytu w Pradze i całych Czechach, a potem także na Morawach. 8 czerwca 1618 roku Melchior wraz z innymi braćmi odszedł z Pragi, a w 1619 roku z polecenia przełożonych udał się do Koszyc, gdzie jezuici posiadali stałą misję. Pracował w charakterze kapelana wojskowego. Jego współpracownikiem został mianowany węgierski jezuita Stefan Pongracz (Pongrácz István), zaś w pobliskim opactwie benedyktyńskim w Siplaku pracował chorwacki ksiądz Marek Križ (Marko Križevčanin). 5 września 1619 roku wojska Gabora Bethlena, dowodzone przez Jerzego Rakoczego, wkroczyły do miasta.

Wszyscy trzej kapłani zostali uwięzieni. Dramatyczna noc nastąpiła z 6 na 7 września 1619 roku. Księża byli torturowani, a następnie zostali bestialsko zamordowani. Okrucieństwo tej nocy wzbudziło liczne protesty i oburzenie nawet wśród ludności kalwińskiej. Ciała Męczenników Koszyckich pochowano w tajemnicy, a w 1636 roku przeniesiono je do Trnavy, gdzie spoczęły w tamtejszym klasztorze siostr klarysek, a później siostr urszulanek (Budniak i in., 1995).

Na przykładzie biografii Melchiora Grodzieckiego można wyjaśnić i pokazać, jak ważną rolę w życiu człowieka odgrywa historia, która determinuje ludzkie losy i wpływa na dokonywane wybory. Współcześni, poszukujący wzorów osobowych, szczególnie w kontekście historii regionalnej, mogą czerpać inspirację z osoby Melchiora Grodzieckiego. Wartości przez niego wyznawane, formacja duchowa, która go ukształtowała, zdecydowały o wyborze, jakiego dokonał w chwili próby. To doprowadziło go do świętości.

Melchior Grodziecki jest ważnym wzorem dla mieszkańców Cieszyna. To pogranicze kultur, zróżnicowanie religijne, gdzie ewangelicy i katolicy współdziałają dziś dla wspólnego dobra, upoważnia społeczność lokalną do poszukiwania wzorów osobowych, które łączą, a nie dzielą i wzmacniają pokojowe współistnienie.

## **Edukacja dla pokoju fundamentalną zasadą wychowania we współczesnym świecie**

Kształtowanie postaw ludzkich zmierzających do akceptacji życia w warunkach pokoju stanowi najważniejszy cel współczesnej edukacji. Wyraża się on w ideale braterskiego zrozumienia pomiędzy narodami, braku zbrojnych konfliktów, niesieniu wzajemnej pomocy, jedności i wspólnocie grup narodowych, kulturze współżycia między narodami, wymianie myśli naukowej, kulturalnej, gospodarczej (Kawula, 1980).

Edukacja dla pokoju (wychowanie dla pokoju) to formalna i nieformalna edukacja, obejmująca wychowanie i kształcenie dzieci, młodzieży i dorosłych, której celem jest budzenie czujności opinii publicznej i mobilizowanie sumienia ludzkości na rzecz pokoju oraz przygotowywanie ludzi do rozwiązywania konfliktów bez przemocy, wysłuchiwanie innych ze współczuciem i szczerego wyrażania siebie (Kawula, 1980).

Pokój nie jest zjawiskiem jednoznacznym. Zajmują się nim badacze z różnych dziedzin nauki, m.in.: filozofii, socjologii, psychologii, prawa, politologii, pedagogiki. Przedstawiciele filozofii wojny i pokoju oraz polemologii,



zajmujący się refleksją nad pokojem i wojną, wyrażają wątpliwość, że jego osiągnięcie jest możliwe. Immanuel Kant opisał koncepcję „wiecznego pokoju”, według której pokój światowy wymaga radykalnej i niezbędnej przemiany ludzkich relacji, bez której wszelka własność i bezpieczeństwo są niepewne. Wymaga on ustanowienia powszechnego ustroju państwowego [Völkerstaat, civitas gentium]. Zdaniem Kanta jest to niewykonalne. Zamiast tego proponuje: „(...) musimy zaakceptować związek państw [Völkerbund]. Ponieważ jednak niewykonalność tego projektu nie została dostatecznie dowiedziona, a moralność domaga się wiecznego pokoju, a więc i powszechnego państwa obywatelskiego, należy mimo wszystko uznać wieczny pokój za cel, do którego będziemy nieustannie się przybliżać dzięki ciągłemu postępowi” (Kant, 1995, s. 44).

Naukowe badania problemów pokoju wchodzą w zakres irenologii, nauki interdyscyplinarnej na pograniczu demografii, etnografii, historii, politologii, psychologii, socjologii, ekonomii i in. Dotychczasowe efekty badań nie dowodzą, że projekt pokoju światowego zbieżny z ideą Kanta jest możliwy do wykonania. Ciekawy model struktury pokojowego społeczeństwa globalnego i koncepcję „cywilizacyjnego sześciokąta” zaproponował Dieter Senghaas (2012).

Opracowana przez niego koncepcja stanowi podstawę do dyskusji na temat zakresu edukacji dla pokoju. Autor uważa, że pokojowej koegzystencji państw świata może sprzyjać organizacja społeczeństwa w sposób zapewniający równowagę się oddziaływania sześciu elementów: monopol na użycie siły, praworządność i niezależna władza sądownicza, demokracja uczestnicząca, opanowanie afektów w relacjach interpersonalnych, konstruktywne zarządzanie konfliktami, sprawiedliwość społeczna (Senghaas, 2012). Uznanie schematu Senghaasa jako modelu gwarantującego pokój światowy pozwala odwołać się do opinii Arystotelesa, który tak pisał na temat wychowania: „(...) prawodawca powinien zająć się w pierwszym rzędzie wychowaniem młodzieży. Jeśli tak się w państwie nie dzieje, to cierpią na tym ustroje, gdyż obywatele muszą być odpowiednio do pokoju wychowani” (Arystoteles, 1964, s. 214).

Do tej pory nie określono jednoznacznie celu edukacji dla pokoju, a to utrudnia badania i działalność praktyczną. Nie określono też skuteczności różnych metod edukacji dla pokoju i nie opracowano jednego, uniwersalnego programu działań edukacyjnych. Maria Montessori uważa, że edukacja jest najlepszą bronią na rzecz pokoju. Pokój nie jest rozumiany przez nią jako zaprzestanie działań wojennych, ale jako rekonstrukcja społeczności ludzkiej polegająca na uwrażliwianiu na cele ludzkości i obecne warunki życia

społecznego. W koncepcji Montessori poznanie własnej kultury wiąże się z potrzebą umiejscowienia jej w wymiarze wielokulturowości, całościowej wizji rozwoju cywilizacji i globalnej historii wszechświata. Założenia teoretyczne wychowania dla pokoju mają na celu przygotować młodego człowieka do prawidłowego odbioru i współtworzenia kultury. Kształtowanie osobowości dziecka, jego samodzielności i odpowiedzialności opiera się na indywidualnym podejściu, jego własnej aktywności w warunkach wolności i pokoju (Montessori, 2021). Edukacja międzykulturowa kieruje się podobnymi założeniami. Od kształtowania własnej tożsamości do uwrażliwiania kulturowego, których celem jest otwartość na poznanie i zrozumienie Innych (Nikitorowicz, 2007).

### **Rewerencja św. Melchiora Grodzieckiego w zróżnicowanym kulturowo Cieszynie**

W jubileuszowym 2019 roku uhonorowano św. Melchiora Grodzieckiego okazałym programem obchodów. 10 marca 2019 roku, w I Niedzielę Wielkiego Postu, rozpoczęto Rok św. Melchiora listem pasterskim biskupa diecezji bielsko-żywieckiej, Romana Pindla. Od kwietnia do grudnia 2019 roku w dekanatach diecezji bielsko-żywieckiej odbywała się peregrynacja relikwii św. Melchiora Grodzieckiego. Cyklicznie organizowano „Wieczory Melchiorowskie”, w ramach których odbywały się następujące spotkania: 16 maja 2019 roku spotkanie poświęcone „Sytuacji politycznej w Europie Środkowej w dobie życia św. Melchiora Grodzieckiego” (wykład prowadziła dr hab. prof. UŚ Aleksandra Skrzypietz, Instytut Historii UŚ), 20 maja 2019 roku – wykład ks. biskupa prof. dra hab. Janusza Mastalskiego „Którą wybrać drogę – o rozeznaniu powołania”. 2 czerwca 2019 roku w kościele św. Trójcy w Cieszynie odbył się koncert muzyki dawnej. 3 czerwca 2019 roku w kościele św. Marii Magdaleny w Cieszynie odbył się wykład ks. dra Bogusława Kastelika „Ojciec – dar i zadanie”. 12 czerwca 2019 roku prof. zw. dr hab. Idzi Panic, Instytut Historii UŚ, prowadził wykład „Sytuacja religijna w Europie w dobie życia św. Melchiora”. 1 września 2019 roku obchodzono diecezjalne uroczystości ku czci św. Melchiora w kościele św. Marii Magdaleny w Cieszynie. 12 września 2019 roku ks. Marek Studenski, wikariusz generalny diecezji bielsko-żywieckiej, przeprowadził wykład „System i zasady wychowania jezuickiego”. Ukazał się również film „Cieszyn, miasto miłosierdzia i pokoju” w opracowaniu ks. Piotra Góry. Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Bielsku-Białej zorganizował dwie konferencje z udziałem historyka ks. Tomasza Chrzana i historyka sztuki ks.



dra Szymona Tracza. W kościele św. Marii Magdaleny w Cieszynie nastąpiło odsłonięcie tablicy upamiętniającej Rok św. Melchiora. 12 października 2019 roku odbyła się diecezjalna pielgrzymka do Koszyc. W ramach roku jubileuszowego wydano następujące publikacje: Praca zbiorowa pod kierunkiem prof. dra hab. Idziego Panica *Święty Melchior Grodziecki SJ. Kapłan i męczennik (1581/2–1619) na tle sytuacji politycznej i religijnej Europy Środkowej*, Cieszyn 2019; ks. Piotr Góra, ks. Tomasz Chrzan *Święty Melchior i jego epoka*, Bielsko-Biała 2019; ks. Piotr Góra, ks. Tomasz Chrzan *Diecezja bielsko-żywiecka. Dla turysty i pielgrzyma*, Bielsko-Biała 2019 (Karp, 2019).

Minęło 400 lat od śmierci św. Melchiora Grodzieckiego, a on nadal inspirował współczesnych mieszkańców Cieszyna. Rok 2019, który był mu poświęcony, przyczynił się do integracji cieszyńskiej społeczności, zarówno katolickiej, jak i ewangelickiej. Dzięki wspólnym spotkaniom i celebracji roku jubileuszowego ewangelicy i katolicy mieli okazję do podjęcia dobrych dzieł i ciekawych inicjatyw. W Cieszynie św. Melchior stał się rzeczywiście patronem wytrwałego budowania jedności.

## Podsumowanie

Postać Melchiora Grodzieckiego zamordowanego przez protestantów jest pomostem we współczesnych relacjach katolicko-protestanckich zróżnicowanego kulturowo Cieszyna. Przypomnienie trudnej historii pozwala wyciągać wnioski i mobilizuje sumienia społeczności na rzecz pokoju. I chociaż to odległa historia, nadal należy być czujnym, by nienawiść nie zadomowiła się we wspólnych relacjach i nie była przyczyną konfliktów. Rok jubileuszowy stworzył naturalną, niczym niewymuszoną przestrzeń do wspólnych spotkań katolików i ewangelików, dialogu, modlitwy i odtruwania bolesnych wspomnień. Idea Roku św. Melchiora Grodzieckiego przyniosła wiele społecznych korzyści, szczególnie na Śląsku Cieszyńskim i w samym Cieszynie. Jeszcze bardziej otworzyła ten region na współpracę z południowymi sąsiadami, ożywiła tradycje regionalne, ukazując ich różnorodność, a co najważniejsze, pozwoliła na promowanie inicjatyw związanych z propagowaniem prawdziwego ekumenizmu, służącego integracji, zgodzie i pojednaniu. Jak uczy historia, dla osiągnięcia prawdziwego i pełnego stanu pojednania potrzebne są pokora, cierpliwość i odwaga. Prawdziwa istota zgody i pojednania między ludźmi tkwi bowiem nie tylko w przewyciężaniu uprzedzeń, ale również w „odtruwaniu idei i uzdrawianiu wspomnień” (Nossol, 2007). To właśnie Melchior Grodziecki, w tym jubileuszowym roku, uzdrowił historyczne

wspomnienia, w których dominowały gniew, nienawiść, podziały narodowe i wyznaniowe, okrucieństwo. Współcześnie św. Melchior łączy i zbliża do siebie ludzi, a jego śmierć stanowi przestrożę, do czego prowadzi nienawiść i nietolerancja o podłożu narodowościowym czy religijnym (Studenski, 2019).

Dziedzictwo św. Melchiora uzmysławia, że dialog z drugim człowiekiem jest fundamentem edukacji dla pokoju, a obowiązkiem każdego jest budowanie kultury pokoju. Naśladowanie św. Melchiora dzisiaj powinno polegać na rozwijaniu tolerancji wobec innych, na uczeniu się demokracji, na konieczności wzmacniania „siły połączalności”, czyli umiejętności budowania wspólnot (Tischner, 2016).

## Bibliografia

- Arystoteles. 1964. *Polityka*. Tłum. L. Piotrowicz. Kraków: PWN.
- Budniak, J., Szotek, K., Tomala, H. i Wojtoń, T. red. 1995. *Święty Melchior Grodziecki. Przyszedł do swoich*. Cieszyn: Dziedzictwo bł. Jana Sarkandra.
- Czernańska, O. 2000. *Drogi i bezdroża andragogiki i gerontologii*. Łódź: Wydawnictwo AHE Łódź.
- Kant, I. 1995. *O wiecznym pokoju. Zarys filozoficzny*. Tłum. F. Przybylak. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Karp, R. 2019. *Uroczystości ku czci św. Melchiora Grodzieckiego po obu stronach Olzy*. <https://diecezja.bielsko.pl/aktualnosci/uroczystosci-ku-czci-sw-melchiora-grodzieckiego-po-obu-stronach-olzy/> (17.02.2021).
- Kawula, S. 1981. Wychowania dla pokoju i w warunkach pokoju. *Studia Pedagogiczne*. 6 (13), ss. 99–107. <https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/2252/Stanislaw%20Kawula%20Wychowanie%20dla%20pokoju%20i%20w%20warunkach%20pokoju.pdf?sequence=1> (17.02.2021).
- Łąkowski, R. 1982. *Encyklopedia popularna PWN*. <https://encyklopedia.pwn.pl/> (17.02.2021).
- Montessori, M. 2021. *Edukacja i pokój*. Tłum. O. Siara. Warszawa: PWN.
- Nikitorowicz, J. 2007. *Edukacja międzykulturowa. Kreowanie tożsamości dziecka*. Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne.
- Nossol, A. 2007. *Nasz wkład w budowę jedności europejskiej jako „wspólnoty ducha”*. <http://gazeta.us.edu.pl/node/232461> (17.02.2021).
- Panic, I. red. 2019. *Święty Melchior Grodziecki SJ kapłan i męczennik (1581/2-1619) na tle sytuacji politycznej i religijnej Europy Środkowej*. Cieszyn: PTH Oddział w Cieszynie, Stowarzyszenie Dziedzictwo św. Jana Sarkandra w Cieszynie.

- Pindel, R. 2019. *Bp Pindel zachęca do poznania św. Melchiora Grodzieckiego*. <https://diecezja.bielsko.pl/aktualnosci/bp-pindel-zacheca-do-poznania-sw-melchiora-grodzieckiego/> (17.02.2021).
- Poplatek, J. i Grzebień, L. 1995. *Święty Melchior Grodziecki SJ męczennik za wiarę*. Kraków: WAM.
- Powszechna deklaracja praw człowieka*. <http://www.un-documents.net/a3r217.htm> (17.02.2021).
- Senghaas, D. 2012. *Weltordnung in einer zerklüfteten Welt – Hat Frieden Zukunft?* [https://www.suhrkamp.de/buecher/weltordnung\\_in\\_einer\\_zerkluefteten\\_welt-dieter\\_senghaas\\_12642.html](https://www.suhrkamp.de/buecher/weltordnung_in_einer_zerkluefteten_welt-dieter_senghaas_12642.html) (17.02.2021).
- Skrzyniarz, R., Gajderowicz, M. i Wach, T. 2014. *Wzory i wzorce osobowe w biografistyce pedagogicznej*. Lublin: Wydawnictwo Episteme.
- Studenski, M. 2019. *Rok 2019 – Rokiem św. Melchiora Grodzieckiego*. (17.02.2021).
- Tischner, J. 2016. *Mysli o wolności, władzy i wspólności*. Kraków: Wydawnictwo Znak.

### **Melchior Grodziecki as a contemporary role model for peace education in culturally diverse Cieszyn**

**Abstract:** St. Melchior Grodziecki is presented in the context of peace education, which constitutes a set of fundamental principles of upbringing and role modelling in the modern world, while taking into account the aspect of the Saint's veneration in the culturally diverse town of Cieszyn. The Saint's biography is presented in the context of the epoch in which he lived. The issue of peace education and searching for role models significant in the life of contemporary people constitutes an important area of consideration. Attention is drawn to the reverence of St. Melchior Grodziecki in culturally diverse Cieszyn, with special reference to the year 2019, which was declared in the province of Silesia as the Year of Melchior Grodziecki. Melchior Grodziecki is an important model for the inhabitants of Cieszyn. On the basis of his biography, it is possible to explain and show what an important role is played in human life by history, which determines human fate and influences the choices made.

**Keywords:** Melchior Grodziecki, education for peace, role model, culturally diverse Cieszyn, year 2019 – The Year of Melchior Grodziecki in the province of Silesia

*Translated by Teresa Szymik*